

Espoon hiippakunta

Kirkon hallinto

Sari Anetjärvi
lakimiesasessori

Kirkkolain taustalla

Kristilliset vaikutteet alkoivat levitä Suomeen noin 800-luvulla. Kristinusko jäsenytyneempänä saapui Suomeen v. 1155 Ruotsin kuningas Erik ja piispa Henrikin ensimmäisen ristiretken myötä.

Protestanttinen luterilaisuus saapui Suomeen läntisen kirkon uskonpuhdistuksen myötä 1500-luvulla.

Kirkon merkitys sivistyksen syntymiselle ja leviämiselle on suuri. Kirkko on tuonut Suomeen koulun, lukutaidon, kirjakielen, sairaanhoidon ja sosiaalitoimen. Kunnan ja seurakunnan hallinto (pitäjä) erkanivat toisistaan 1860-luvulla.

Kirkolla on julkisoikeudellinen asema ja siten oikeus kerätä kirkollisveroa.

- viranomaistehtäviä:

- avioliittoon vihkiminen
- hautustoimi
- väestökirjanpitoon liittyvät tehtävät
- kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennusten ja irtaimiston ylläpito

Valtio myöntää kirkolle vuosittain rahoitusta osaan näihin laissa säädettyihin tehtäviin.

Suomen ev.lut. kirkko on kansankirkko. Se on hyvin itsenäinen suhteessa valtioon.

Hallinnon olemus

- Hallinto ja taloudenhoito ovat merkittävä osa seurakunnallista johtamista ja kokonaisuutta.
- Hallintoa sääntelevät moninaiset lait ja säännökset, joiden kiemuroissa riittää tutkimista ja käytäntöön panemista.
- Kaikkea ei voida kuitenkaan hallita eikä tavoitteita saavuteta vain sääntöjä noudattamalla. Säännökset luovat hyvät puitteet hallinnolle ja taloudelle, mutta suuri osa sisällöstä riippuu siitä, mitä kohti pyritään ja mitä varten tätä kaikkea oikein tehdäänkään. Tarvitaan näkemystä ja ymmärrystä sekä päämäärästä että keinoista päästä siihen.

Hallinnon olemus

- Kaikilla asioilla on sisältö.
- Kaikilla asioilla on muoto ja rakenne.
- Hallinnon roolina on pitää huolta jälkimmäisestä.
- OTT Heikki Kullan teoksessa Hallintomenettelyn perusteet on seuraava määritelmä:
”Muoto ja rakenne ovat mielivallan vannoutuneita vihollisia ja vapauden kaksoissisaria!”
- Jos hallinto on kuralla, siitä johtuvat asiat alkavat viedä tilaa tärkeämmältä.
- Hyvien ja toimivien rakenteiden ja hallinnon avulla kyetään hyvään ja toimivaan työhön sekä perustehtävän toteuttamiseen kirkossa ja seurakunnissa.

Kirkon tunnustus ja tehtävä laissa

Kirkkolaki alkaa kirkon tunnustuksen ja tehtävän määrittelyllä:

- Suomen evankelis-luterilainen kirkko tunnustaa sitä Raamattuun perustuvaa kristillistä uskoa, joka on lausuttu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa sekä luterilaisissa tunnustuskirjoissa. Kirkon tunnustus ilmaistaan lähemmin kirkkojärjestyksessä.
- Tunnustuksensa mukaisesti kirkko julistaa Jumalan sanaa ja jakaa sakramentteja sekä toimii muutenkin kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi.

Kirkkolaki ja kirkkojärjestys

- Perustuslain 76 §:n ja kirkkolain itsensä mukaan kirkkolaissa säädetään kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta.
- Kirkolla on yksinoikeus ehdottaa kirkkolakia kaikesta, mikä koskee ainoastaan kirkon omia asioita, sekä kirkkolain muuttamista ja kumoamista.
- Kirkolliskokous tekee kirkon lakiehdotuksen eduskunnalle.
- Kirkkojärjestyksessä säädetään tarkemmin kirkon hallinnosta ja toiminnasta.
- Kirkolliskokous antaa kirkkojärjestyksen ilman eduskunnan käsittelyä.
- Kirkolliskokous antaa kirkon vaalijärjestyksen, jossa määrätään tarkemmin seurakuntavaaleista, kirkkoherran välittömistä vaaleista sekä kirkolliskokousedustajien ja hiippakuntavaltuuston jäsenten, piispan ja tuomiokapitulin pappisasessorin vaaleista.

Kirkko ja lainsäädäntö

- Kirkolliskokouksella on myös oikeus tehdä esityksiä kirkkoa koskevasta muusta lainsäädännöstä.
- Kun säädetään asioista, jotka koskevat kirkon suhdetta valtioon tai toisiin uskonnollisiin yhdyskuntiin, kirkolle on varattava tilaisuus antaa lausunto.
- Kirkolla on oikeus tehdä valtion viranomaisille esityksiä tai antaa lausuntoja kirkon opin ja tehtävän kannalta tärkeistä yhteiskunnallisista kysymyksistä.

Lakeja, joista kirkolla on oikeus tehdä esityksiä

Ns. kirkolliset lait:

- Laki evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista 968/1974/968
- Laki evankelis-luterilaisen kirkon työehtosopimuksista 829/2005/829
- Laki evankelis-luterilaisten seurakuntien jäsenten velvollisuudesta suorittaa veroa seurakunnalle 1013/2012

Muita kirkossa sovellettavia lakeja

- Hallintolaki 434/2003
- Hallintolainkäyttölaki 586/1996 (valituksen ja riita-asian käsittely)
- Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa 13/2003
- Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 706/1999
- Laki julkisista hankinnoista 348/2007
- Hautaustoimilaki 457/2003
- Tietosuojalaki 1050/2018
- Uskonnonvapauslaki 453/2003
- Tasa-arvolaki 609/1986 (ei sovelleta uskonnonharjoittamiseen)
- Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014
- Laki yksityisyyden suojasta työelämässä 759/2004
- Lastensuojelulaki 417/2007
- Erinäiset verolait

Kirkolliskokous

- Kirkolliskokous on kirkon ylin päättävä elin.
- Kirkolliskokous käsittelee asioita, jotka koskevat kirkon oppia ja työtä sekä kirkon lainsäädäntöä, hallintoa ja taloutta.
- Kirkon edustajina kirkolliskokouksessa ovat
 - 1) hiippakuntien piispat tai, jos piispanvirka on avoinna tai piispalla on este, tuomiokapitulin keskuudestaan määräämä jäsen;
 - 2) kenttäpiispa;
 - 3) yhdeksänkymmentäkuusi valittua edustajaa, joista kolmekymmentäkaksi pappia ja kuusikymmentäneljä maallikkoa;
 - 4) saamelaiskäräjien valitsema saamelaisten edustaja; sekä
 - 5) valtioneuvoston määräämä edustaja.

Esitykset ja aloitteet kirkolliskokoukselle

- Piispainkokouksella, kirkkohallituksella ja hiippakuntavaltuustolla on oikeus tehdä esityksiä kirkolliskokoukselle
- Kirkolliskokousedustajalla on oikeus tehdä aloitteita.
- Esitys tai aloite tuodaan lähetekeskusteluun kirkolliskokouksen täysistuntoon, josta se joko lähetetään valiokuntaan valmisteltavaksi tai hylätään.
- Hiippakuntavaltuustolle voi tehdä aloitteen (esityksen tekemiseksi kirkolliskokoukselle)
 - hiippakuntavaltuuston jäsen
 - tuomiokapituli
 - kirkkoneuvosto
 - yhteinen kirkkoneuvosto
 - seurakuntaneuvosto
 - vähintään kymmenen hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan seurakuntavaaleissa äänioikeutettua jäsentä (jäsenaloite)

Kirkkohallitus

- Kirkkohallituksen tehtävänä on hoitaa kirkon yhteistä hallintoa, taloutta ja toimintaa sekä valmistella asioita kirkolliskokoukselle ja huolehtia kirkolliskokouksen päätösten täytäntöönpanosta.
- Kirkkohallituksen päätöksiä tekevät kirkkohallituksen täysistunto ja kirkkoneuvoksista koostuva virastokollegio.
- Kirkkohallituksen yhteydessä toimii kirkon keskusrahasto, joka on kirkon yhteinen rahasto, joka myös toimii kirkon eläkelaitoksena ja huolehtii sen tehtävistä siten kuin siitä erikseen säädetään.
- Kirkon työmarkkinalaitoksen (KiT) tehtävänä on kirkon sekä seurakuntien ja seurakuntayhtymien puolesta neuvotella ja sopia niiden viranhaltijoiden ja työntekijöiden palvelussuhteen ehdoista virka- ja työehtosopimuksin sekä työsuojelun yhteistoiminnasta.
- KiT neuvottelee kirkon yleisen virka- ja työehtosopimuksen (KirVESTES), jota sovelletaan kaikkiin kirkon työntekijöihin ammattialasta riippumatta.

Piispainkokous

- Piispainkokous käsittelee kirkon uskoa, julistusta ja työtä sekä hiippakuntien hallintoa ja hoitoa koskevia asioita.
- Piispainkokouksen jäseniä ovat hiippakuntien piispat tai, jos piispanvirka on avoinna tai piispalla on este, tuomiokapitulin hänen sijaansa keskuudestaan määräämä pappisjäsen.
- Kenttäpiispalla on piispainkokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus.

Hiippakunnat

- Suomen ev.lut kirkko on kirkolliskokouksen päätöksellä jaettu yhdeksään hiippakuntaan, jotka kattavat alueellisesti koko Suomen.
- Hiippakunnan hallintoa hoitavat piispa, hiippakuntavaltuusto, tuomiokapituli ja tuomiokapitulin henkilöstö.
- Seurakunta kuuluu siihen hiippakuntaan, jonka alueella toimii. Poikkeuksena tähän on, että seurakunta, jonka jäsenten enemmistön kieli on ruotsi, kuuluu ruotsinkieliseen eli Porvoon hiippakuntaan.
- Hiippakunnalla ei ole päätösvaltaa yksittäisen seurakunnan tai seurakuntayhtymän hallinnossa, paitsi pappien osalta.

Piispa

- Piispa johtaa hiippakuntansa hallintoa ja toimintaa sekä valvoo seurakuntia ja pappeja.

Piispan tehtävänä on

1) vaalia kirkon ykseyttä ja edistää kirkon tehtävän toteutumista hiippakunnassa;

2) valvoa, että kirkon tehtävään kuuluvia toimia hoidetaan seurakunnissa uskollisesti kirkon tunnustuksen, kirkkolain, kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen sekä niihin perustuvien määräysten ja ohjeiden mukaan;

3) tukea ja ohjata hiippakuntansa pappeja heidän työssään sekä valvoa, että he hoitavat pappis- ja papinvirkansa velvollisuudet;

4) edistää hyvää työyhteyttä seurakunnissa ja valvoa, että papit ja seurakuntien muut viranhaltijat ja työntekijät ovat oppinsa puolesta nuhteettomia ja käyttäytyvät elämässään kristillisesti;

Piispa

Piispan tehtävänä on

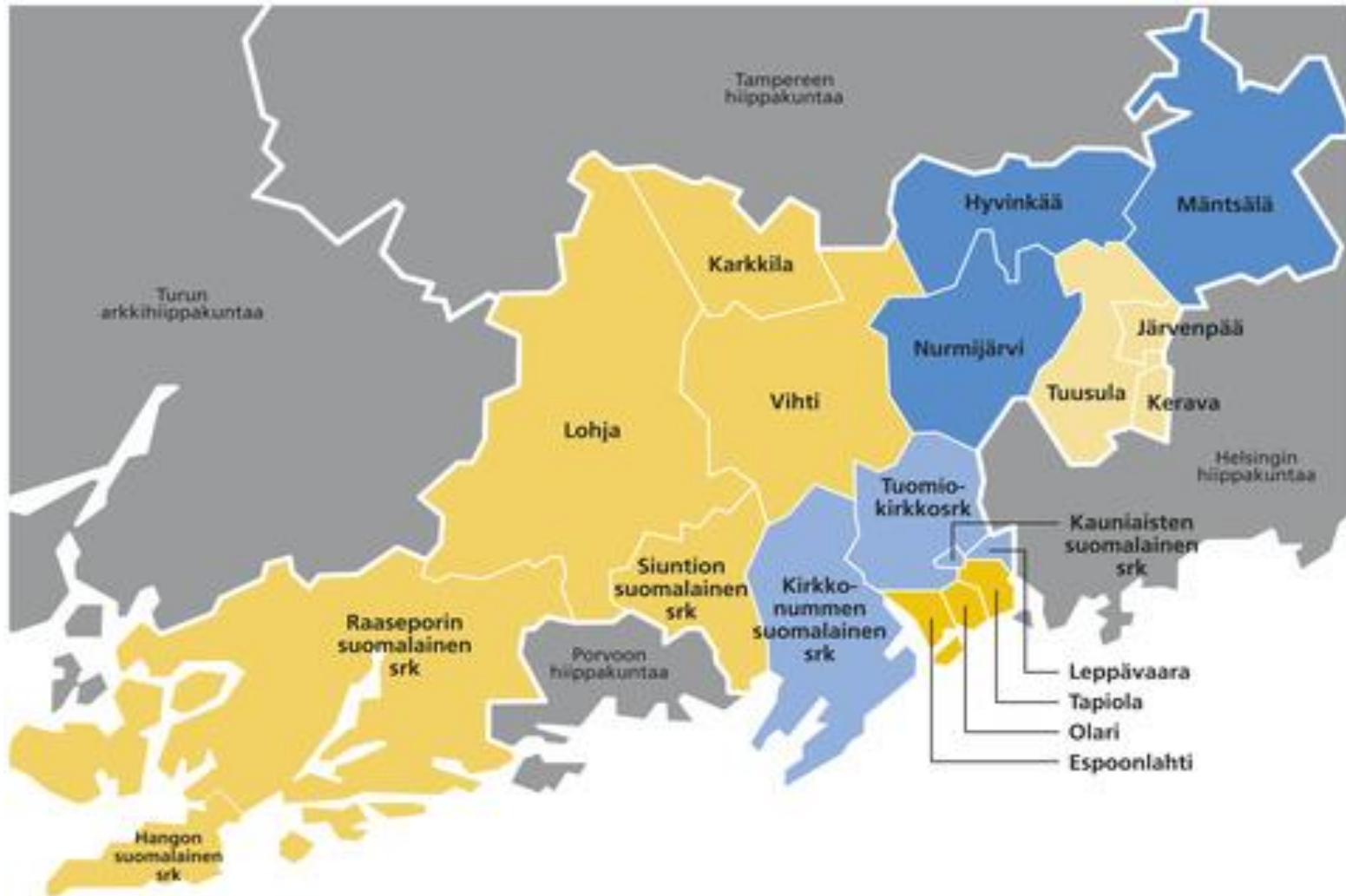
5) edistää seurakuntien yhteistyötä ja talouden ja hallinnon tarkoituksenmukaista hoitamista sekä valvoa, että näissä toimissa noudatetaan voimassa olevia säädöksiä;

6) suorittaa hiippakunnassa vihkitoimitukset ja virkaan asettamiset tai määrätä muun papin suorittamaan tällaiset toimitukset

7) suorittaa muut tehtävät ja päättää ne asiat, jotka kirkkolain ja kirkkojärjestyksen mukaan hänelle kuuluvat.

Espoon hiippakunta

Espoon hiippakunta

- Espoon hiippakunnassa on 19 seurakuntaa. Lisäksi alueella on seitsemän ruotsinkielistä evankelisluterilaista seurakuntaa, jotka kuuluvat Porvoon hiippakuntaan.
- Alueella asuu noin 676 000 ihmistä.
- Aukkaista noin 58 000 ruotsinkielisiä. Lisäksi lähes 40 000 asukkaan äidinkieli on jokin muu. Heistä n. 26 000 asuu Espoossa.
- Alueen väestö kasvaa vuosittain noin 6 700 hengellä. Heistä noin 2000 puhuu äidinkielenään jotain muuta kuin suomea tai ruotsia. Kirkosta eroaminen ja vieraskielisen väestön kasvava osuus vaikuttavat seurakuntien jäsenmäärään.
- Hiippakunnan seurakunnissa on noin 1400 työntekijää.

Hiippakuntavaltuusto

Hiippakuntavaltuuston tehtävänä on:

- 1) tukea ja edistää kirkon tehtävän toteutumista hiippakunnassa ja sen seurakunnissa;
 - 2) hyväksyä vuosittain hiippakunnan toiminta- ja taloussuunnitelma sekä talousarvio;
 - 3) hyväksyä hiippakunnan edellisen tilikauden toimintakertomus ja tilinpäätös;
 - 4) perustaa ja lakkauttaa tuomiokapitulin virat, jollei 20 luvun 7 §:n 2 momentista muuta johdu;
 - 5) käsitellä sille tehdyt aloitteet;
 - 6) suorittaa muut kirkkolaissa, kirkkojärjestyksessä ja kirkon vaalijärjestyksessä sille annetut tehtävät.
- Hiippakuntavaltuuston jäseniä ovat vaaleilla valitut 14 maallikkoa ja 7 pappia. Toimikausi on neljä vuotta, sama kuin kirkolliskokouksen.

Tuomiokapituli

- Tuomiokapitulin nimi tulee latinan sanoista domus capituli. Domus merkitsee taloa ja capituli lukukappaletta. Jo varhain kirkon historiassa piispa kokoontui työtovereidensa kanssa tuomiokapituliin lukemaan raamatunkappaleita ja rukoilemaan. Jokainen tuomiokapitulin istunto aloitetaan edelleenkin raamatunluvulla.
- Tuomiokapituli hoitaa hiippakunnassa kirkollista hallintoa ja toimintaa sekä tukee ja valvoo seurakuntien toimintaa ja hallintoa.
- Tuomiokapituli myös hoitaa papiston henkilöstöasioita sekä ja valvoo heidän ja seurakunnan muiden viranhaltijoiden ja työntekijöiden tehtävien hoitoa ja elämää.
- Tuomiokapituli edustaa kirkkoa hiippakunnan asioissa ja käyttää puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa sekä tekee hiippakuntaa koskevat sopimukset ja muut oikeustoimet.

Tuomiokapituli

- Tuomiokapituli kollegiona istunnossaan ratkaisee sille määrätyt hallintoasiat ja toimii erilaisten seurakunnallisten päätösten alistusviranomaisena.
- Tuomiokapituli valmistelee asioita hiippakuntavaltuustolle ja huolehtii sen päätösten täytäntöönpanosta.
- Tuomiokapitulिन jäseniä ovat
 - piispa puheenjohtajana
 - tuomiorovasti (tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherra), varapj
 - lakimiesasessori
 - hiippakuntadekaani
 - kaksi pappisasessoria
 - hiippakuntavaltuuston valitsema maallikkojäsen
 - Hiippakuntavaltuuston puheenjohtajalla on läsnäolo- ja puheoikeus tuomiokapitulिन istunnossa.
 - Notaari toimii esittelijänä ja sihteerinä.

Espoon hiippakunnan tuomiokapitulin toimintalinjaus

Tuomiokapitulin tehtävä ja toimintalinjauksen tarkoitus

Espoon hiippakunnan tuomiokapituli vahvistaa Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa tukemalla hiippakunnan seurakuntia. Tavoitteena on, että hiippakunnan seurakunnat osaavat hyödyntää tuomiokapitulin seurakuntien henkilöstölle ja luottamushenkilöille tarjoamaa tukea ja ohjausta.

Visio tuomiokapitulin ja seurakuntien yhteistyöstä vuonna 2020

Luotamme tulevaisuuteen ja tuomme rohkeasti esille kirkkomme äänen. Vahvistamme yhteyksiä yli rajojen ja korostamme yhdessä tekemisen tärkeyttä. Tarjoamme toimintaympäristön tarpeita vastaavia hallinto- ja työelämän kehittämispalveluita.

Vision toteuttamisessa otamme huomioon erityisesti seuraavat neljä ulottuvuutta:

Toimintalinjaus 2015-2020

Työn rakenteet

- Johtajuuden tukeminen
- Hyvä hallinto
- Avoin ja läpinäkyvä päätöksenteko

Työn merkitys

- Jumalan palveluksessa
- Työ kutsumuksena
- Toivon vahvistaminen

Hengellinen elämä

- Rukous
- Seurakuntayhteys
- Tietoisuus missiosta

Työn ilo ja työnhyvinvointi

- Yhdessä tekeminen
- Jaettu asiantuntijuus
- Innostus

Tuomiokapitulin virasto

Tuomiokapitulin virastoa johtaa piispa.

Virasto jakautuu kolmeen tiimiin:

hallinnon tiimi: lakimiesasessori Sari Anetjärvi ja notaari Pilvi Keravuori

toiminnan tiimi: hiippakuntadekaani Kai Peltonen ja neljä asiantuntijaa: Anssi Almgren, Mika Nurmi, Kati Pirttimaa ja Sirpa Tirri

palvelutiimi: hallintosihteeri/piispan sihteeri Päivi Härkönen ja kaksi toimistosihteeriä: Carolina Koski ja Päivi Nurmela.

Tuomiokapitulin keskeinen tehtävä on palvella seurakuntia tarjoamalla asiantuntijapalveluja, neuvontaa ja koulutusta.

Rovastikunta

- Hiippakunnat on jaettu rovastikuntiin. Tuomiokapituli päättää rovastikuntajaosta.
- Piispan ja tuomiokapitulin apuna rovastikunnan hallinnossa on lääninrovasti.
- Tuomiokapituli nimittää lääninrovastiksi yhden rovastikunnan seurakuntien kirkkoherroista neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Rovastikunta

Lääninrovastin tehtävänä on rovastikunnassa

- 1) edistää kirkon tehtävän toteutumista;
- 2) valvoa, että tähän tehtävään kuuluvia toimia hoidetaan seurakunnissa uskollisesti sekä kirkon tunnustuksen, kirkkolain, kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen sekä niihin perustuvien määräysten ja ohjeiden mukaan;
- 3) asettaa rovastikunnallisia yhteistyöelimiä ja muutoinkin edistää seurakuntien yhteistyötä sekä johtaa rovastikunnallista toimintaa; sekä
- 4) huolehtia niistä muista tehtävistä, jotka lääninrovastille on säädetty tai määrätty taikka jotka piispa tai tuomiokapituli on hänelle antanut.

Espoon hiippakunnan rovastikunnat

Espoon tuomiorovastikunta, lääninrovasti Kalervo Salo

- Espoon tuomiokirkkoseurakunta, Espoonlahden seurakunta, Leppävaaran seurakunta, Olarin seurakunta, Tapiolan seurakunta, Kauniaisten suomalainen seurakunta ja Kirkkonummen suomalainen seurakunta

Tuusulan rovastikunta, lääninrovasti Ilkka Järvinen

- Hyvinkään seurakunta, Järvenpään seurakunta, Keravan seurakunta, Mäntsälän seurakunta, Nurmijärven seurakunta ja Tuusulan seurakunta

Lohjan rovastikunta, lääninrovasti Juhani Korte

- Hangon suomalainen seurakunta, Karkkilan seurakunta, Lohjan seurakunta, Raaseporin suomalainen seurakunta, ja Siuntion suomalainen seurakunta ja Vihdin seurakunta

Piispantarkastus

- Piispa toimittaa säännöllisin väliajoin tarkastuksia hiippakuntansa seurakunnissa,
- Piispaa avustavat tarkastuksessa hänen kutsumansa tuomiokapitulin jäsen sekä lääninrovasti. Piispa voi määrätä tuomiorovastin, pappisasessorin tai lääninrovastin toimittamaan tarkastuksen.
- Piispantarkastuksen yhteydessä toimitettavassa hallinnon ja talouden tarkastuksessa käydään läpi seurakunnan hallinnon, talouden ja henkilöstöhallinnon tila. Lakimiesasessori vastaa tästä tarkastuksesta.

Kirkon hallinnollinen jako

Seurakunnat

- Kirkon jäsenet kuuluvat tietyllä alueella toimiviin seurakuntiin. Seurakuntajaon noudattaa kuntajakoa siten, että kukin kunta on kokonaisuudessaan saman seurakunnan tai saman seurakuntayhtymän alueella.
- Kielellisellä perusteella voi samalla alueella olla useampia seurakuntia.
- Kirkkolain mukaan toteuttaakseen kirkon tehtävää seurakunta huolehtii jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä.

Lukumääriä

Suomessa on vuonna 2019:

- 269 seurakuntataloutta ja 384 seurakuntaa
- 32 seurakuntayhtymää, joihin kuului yhteensä 147 seurakuntaa
- itsenäisiä seurakuntia 237
- 9 hiippakuntaa, joissa 58 rovastikuntaa
- 311 kuntaa

Kirkon jäsenyys

- Kirkkolaki, kirkkojärjestys ja uskonnonvapauslaki sääntelevät kirkon jäseneksi liittymisestä ja kirkosta eroamisesta.
- Kirkon jäseneksi otetaan kasteessa. Kirkkoon liittyessä
 - ❖ jo kastettu: liittymisilmoitus, tunnustaa kirkon uskon
 - ❖ ei kastettu alle 15 vuotta: kaste
 - ❖ ei kastettu 15 vuotta täyttänyt: opetus ja kaste
- Kirkon jäseneksi voi liittyä Suomen kansalainen sekä ulkomaalainen, jolla on kotikunta Suomessa tai joka on osallistunut seurakunnan toimintaan kolmen kuukauden ajan.
- Kirkon jäseneksi liittyvä ei voi samanaikaisesti olla muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsen, paitsi sellaisen, jonka kanssa kirkolliskokous on hyväksynyt sopimuksen jäsenyyden vastavuoroisista edellytyksistä (ns. Porvoon sopimus).

Kirkon jäsenyys

- Englannin, Walesin, Skotlannin, Irlannin, Espanjan ja Portugalin anglikaaniset kirkot
- Suomen, Ruotsin, Norjan, Tanskan, Islannin, Viron ja Liettuan evankelis-luterilaiset kirkot
- Tunnustaa mm. keskinäisen jäsenyyden:
 - ❖ ”Me sitoudumme pitämään kaikkien kirkkojemme kastettuja jäseniä myös oman kirkkomme jäseninä.”
 - ❖ Jäsenen oikeudet ja velvollisuudet tulevat ilmoituksen perusteella.
- Kirkon jäsenyys lakkaa, kun:
 - 1) jäsen eroaa kirkosta;
 - 2) jäsen liittyy muun uskonnollisen yhdiskunnan jäseneksi;
 - 3) jäsenellä ei ole enää kotikuntaa tai väestökirjanpitokuntaa Suomessa;
 - 4) kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen jäsen ei enää asu Suomessa.